

S Z E M L E

Horgas Judit

TÉVEDÉS

Az Ember, Aki Azt Hitte, Feladata Van, a városmajori templom sarkánál álldogált, és a parkban sakkozó hajléktalanokat figyelte. Az épület mellé ültetett bokrok közé húzódott, hogy hosszú, fehér ingét eltakarja; vékony teste meggörbült, ahogy az ágak fölött kikanalált. Erre az elővigyázatosságra azért volt szükség, mert a parkban sakkozó hajléktalanok fejvesztve menekültek, ha meglátták. A legöregebb és leghalálra valószínűbb csavargó – kit Manócskának hívtak, bár távolról sem tűnt mesefigurának –, megremegett, ha szóba került a vasárnap délután, amikor egy padon üldögélve megpillantotta Az Embert, Aki Azt Hitte, Feladata Van, pedig Manócska az ország összes börtönét megjárta már, és sok különös emberrel találkozott. Ilyenkor magasra emelte mocskos mutatóujját, és mint egy szigorú, de jólelkű tanító intette a köré gyűlteket: „Óvakodjatok Az Embertől, Aki Azt Hiszi, Feladata Van, mert veszedelmesebb még a közterület-fenntartóknál is!” A hajléktalanok erre összesúgtak és kérelték az öreget, mesélje el, mi történt azon a vasárnapon. Egyikük félig telt pálinkásüveget csúsztatott Manócska kezébe, egy szál márkás cigaretta is került, de a csavargó megátalkodottan rázta a fejét, és pár szórakozott korty után csak annyit mondott: megboldogult édesanyja emlékére esküszik, hogy soha nem idézi fel azokat a perceket. A hajléktalanok között gyorsan híre ment a dolognak, így egy sem akadt, aki szóba állt volna a harmincas évei közepén járó férfival. Ha új ember került közéjük, a beavatási szertartás részeként pontos személyleírást adtak Az Emberről, Aki Azt Hitte, Feladata Van, nehogy galádul lecsaphasson az újoncra. Tulajdonképpen egyikük sem sejtette, mivel rémisztette meg a fiatalember a zord Manócskát, de gondolkodás nélkül elhitték, hogy jobb nem tudniuk.

Nem sejtették, hogy a férfi néhány éve még az egyik mobiltelefonos cég alkalmazottja volt, és napi nyolc órán át fejhallgatóval a fü-

lén információt és tanácsokat osztott a betelefonáló ügyfeleknek. Ekkor még a nevére is emlékezett, de az évek során elfelejtette, pedig korábban minden egyes ügyfélnek bemutatkozott, naponta átlagosan kétszázszor ismételte el a nevét, tehát egy évben – a szabadságot, az ünnepeket és kisebb betegségeket leszámítva mindig szorgalmasan dolgozott – több mint negyvenezer. Nem csoda, hogy idővel tökéletesen megfelelték neki.

Talán még ma is emlékezne rá, ha egy zivataros csütörtöki napon, pár perccel a munkaidő lejárta előtt nem kap különös telefonhívást. Eleinte azt hitte, rossz a vonal, talán a zivatar miatt, vagy gyenge a térerő, majd megigazította fejhallgatóját, párszor ráfújta a lyukacsos fekete műanyaggal borított műszerre, mintha beporosodott volna. Óvatosan körbelesve még a fülét is megtörülgette, de az se használt: a monoton, zúgó hang világosan utasította, hogy hagyjon fel addigi életével és vállalja igaz feladatát. Újra és újra ismétlődött az üzenet, és hiába kérdezte, kivel beszél, és mi is volna az a feladat, amit mindenképpen vállalnia kell, nem kapott választ, a makacsul zúgó hang türelmesen, de ellentmondást nem tűrően darálta a két felszólító mondatot, mint egy tébolyodott üzenetrögzítő; végül megszakította a hívást. Ostoba tréfának vélte az egészet, de másnap pontosan ugyanabban az időben ismét hívta a rejtélyes hang. Egész hétvégén töprengett, személyes bosszúra gyanakodott, valaki ki akarja készíteni, vagy talán véletlenül került hozzá kétszer ugyanaz a telefonbetyár; hétfőn kérdezgetni kezdte a többi operátort, hallottak-e hasonlót, de mindegyik csak rázta a fejét, néhányan furcsán néztek rá, akadt, aki meghökkenő, sőt obszcén tréfákról számolt be, és megnyugtatta, hogy az ügyfelek fantáziája kifogyhatatlan. Délután már várta az újabb hívást, a szokott időpont előtt egy órával izzadni kezdett a tenyere, görcsösen igazgatta az asztalon sorakozó tárgyakat, a sosem használt jegyzetfüzetet, a golyóstollakat, a cég frissen nyomott brosúráit; színes borítójukról lelkes fiatalok integettek, kezükben mobil, az arcukon mosoly; aztán kis híján kiborította műanyagpohárban álló, híg kávéját. A hívás percnyi pontossággal érkezett, másnap és harmadnap is.

Két hét után fölmondott, rövidre nyíratta a haját, gyér szakállat növesztett, és vásárolt néhány hosszú, fehér, orosz nyakú inget, mert képzeletében ez állt legtávolabb az éppen akkor divatos öltözékektől, amiket addig ő is viselt. Ezekben az ingekben úgy festett, mint egy Tolsztoj-regény megelevenedett hőse, és bár soha nem olvasott Tolsztojt, mégis elégedett volt az eredménnyel. Csak az nyomasztotta, hogy

sejtelve sem volt, miféle feladatról beszélt a zúgó hang, és mivel semmihez nem érzett különösebb tehetséget, soha nem tanult szakmát és nem érdekelte a körülötte zajló világ, csak találgatni tudott. Nem volt vallásos, de a hang parancsát felsőbb hatalom üzenetének vélte, és mindenáron engedelmeskedni akart. Tanácsalanságában még vidéken élő anyját is meglátogatta, akivel évekkorábban összeveszett az apai örökségén. Azóta nem találkoztak, és a hirtelen megöregedett asszony meglehetősen gyanakvással hallgatta egy szem fiát, amikor az ismeretlen eredetű hang parancsáról beszélt. „Mindig mondtam, fiam, hogy nem egészséges dolog ez a mobiltelefon. Azok a hullámok csak kószálnak szanaszét a levegőben, aztán nem csoda, ha hangokat hallasz.”

Barátai nem voltak, csak a közeli bevásárlóközpont pénztárosával beszélgetett néha, aki a második emeleti játékkeremben aprópénzt váltott. Korábban hetente két-három estét töltött ott, de igyekezett takarékoskodni, és néhány menet után inkább nézelődött; figyelte, ahogy a tizenévesek egyre gyorsuló sportkocsikkal száguldanak a virtuális pályákon vagy földbe döngölik a rájuk támadó marslakókat. A pénztárban ücsörgő kövérkés, sörtehajú fiú kortársa lehetett, és láthatóan éppen annyira irigyelte a gondtalanul szórakozó gyerekeket, mint ő; összeráncolt homlokkal váltotta fémszázásokra az elé lökött ötezekeket, és olykor gondterhelten sóhajtott a féktelen költekezés láttán. Az Ember, Aki Azt Hitte, Feladata Van, ebből azt a következtetést vonta le, hogy a pénztáros érzékeny lelkű ember, és biztosan akad néhány használható ötlete.

Balszerencséjére szombat este látogatta meg választott tanácsadó-ját, akit meglehetősen lekötött, hogy a játékkeremben rendezett parti minden résztvevőjének kellő mennyiség fémpénzt osszon ki. Egy vállalkozó fia ünnepelte tizennyolcadik születésnapját, és a bőkezű apa a luxus színvonalú hidegkonyha és bőséges alkoholmennyiség biztosítása mellett minden kedves vendégnek tíz menetet is fizetett az automatákon. A buli már két órája tartott; a nekivadult fiatalok a tíz ingyen játék után újabb és újabb ezereket váltottak be, így a pénztárosnak alig maradt egy nyugodt perce, hogy meghallgassa a különös történetet. Morfondírozott egy darabig, de eszébe sem jutott, hogy emberünket bolondnak nézze vagy orvoshoz küldje, és miközben újabb rolni százast bontott fel, kibökte, mi jár a fejében.

– A hajléktalanok – mondta határozottan, és bólintott is hozzá. – Rajtuk kellene segítened. Olykor ide is betévednek, de a biztonsági őrök rögtön elzavarják őket.

– És? – nézett rá értetlenül Az Ember, Aki Azt Hitte, Feladata Van. – Mit tehetnék? Beszéljek az örökkel?

– Arra gondoltam... esetleg foglalkozhatnál velük. Beszélgethetnétek vagy valami ilyesmi... Hogy lássák, ők is fontosak. Ez igazán szép feladat volna.

A pénztáros láthatóan elzékenyült saját ötletétől, amelyet valóban az előző este látott amerikai film ihletett: egy sikeres reklámszakemberről szólt, aki véletlenül megismerkedik néhány New York-i hajléktalannal, majd fordultatos kalandok után rádöbben, milyen üres az élete, és a reklámszakmát odahagyva menhelyet nyit. A film néhány évvel ezelőtt jó pár Oscar-díjat nyert, a csavargók vezérét játszó idős sztár különösen megrázó alakításáért a legjobb férfi mellékszereplőnek járó díjat vehette át, és a pénztáros elégedetten nyugtázta a díjkiosztó bizottság döntését: valóban megrázó. A Keleti pályaudvar közelében lakott, egy koszos mellékutca bűzös bérházában, munkába menet és jövet átvágott az aluljáróban heverő hajléktalanok között, akik hosszú sorban a fal mellé lapulva aludtak az összehordott rongy- és kartonpapírhalmokon, és mélabúsan csóválta a fejét: „Tiszta Amerika!” Még másnap is eszébe jutott a film, miközben a százas rolnikat bontogatta, és a feladatát kereső férfi mintha egyenesen a képernyőből lépett volna elé, hogy a megkezdett forgatókönyv folytatására kérje. A tunya, tésztás arcú fiú nem is sejtette, mit szabadít Manócska és társai fejére, akik távol a hollywoodi filmgyárosoktól ekkor még nyugodtan sakkoztak a Városmajorban.

– Úgy hallottam, különféle szervezetek foglalkoznak velük, az egyházak meg ilyesmi – szabadkozott Az Ember, Aki Azt Hitte, Feladata Van. – Mit tehetnék én egymagam...

De a pénztarost elragadta saját ötlete, és most már lelkesülten magyarázott:

– Persze, ételt meg ruhát osztanak, azt bárki megteheti. De ki áll le beszélgetni egy hajléktalannal? Na ugye, hogy senki, pedig minden embernek szüksége van figyelemre, ha az utcán alszik is.

Az utolsó mondatot a pénztáros a filmből idézte, és igyekezett ugyanazzal a hangsúllyal ejteni a szavakat, mint az Oscar-díjas színész szinkronja. Bár az aluljárót róva ő maga soha nem állt meg szót váltani az ott időzőkkel, rendkívül nemes gondolatnak tartotta, hogy valaki ezt jelölje meg életcéljául. Lelkesedése magával ragadta a tanácsatlan férfit, aki minél többet gondolkodott, annál világosabban látta: csak régi foglalatosságát kell folytatnia, némileg megváltozott körül-

mények között. A mobiltelefon-társaság ügyfelei talán kissé jobban szituáltak, mint a hajléktalanok, és a fizikai kontaktus hiánya miatt az érzékszerveknek kevesebb kellemetlenséget okoznak, de ők is csak emberek, legfeljebb a problémáik különböznek.

Így győzködtte magát, hogy ösztönös viszolygását legyűrje. Mint minden városlakó, hozzászokott az utcán alvó emberek látványához, rezzenéstelen arccal és süket füllel haladt el a koldusok mellett, és ügyet sem vetett a gyalogátkelőknel ácsorgó újságárusokra. Sejtelme sem volt, hogyan kerültek az utcára, mit esznek és hol alszanak, honnan szereznek cipőt és takarót. Mindezt nem tudta, de fel sem merült benne, hogy tudnia kellene: a Feladat, amelyről azt hitte, végre megtalálta, melegséggel töltötte el, szétáradt benne, és önálló életre kelve irányította cselekedeteit.

Manócska, akinek néhány nappal korábban kiújult az aranyere, melabúsan üldögélt egy városmajori padon. Egy tekerecs puha vécépa-pírról ábrándozott, olyan halványsárga, selymes tapintásúról, amit sok évvel ezelőtt lopott az illatszerbolt elé rakott halomból; a szállítók észre sem vették, hogy egy négyes csomag eltűnt. A pad érdes, kemény lapjára rongyokat terített, hogy kényelmesen ülhessen, és mármár elszunyókált a késő délutáni napsütésben, amikor egy kéz a vállára nehezedett.

Ráérősen pillantott hátra, mert jól tudta: rendőr vagy közterület-fenntartó nem nyúlna hozzá, csak egy magafajta vállalja a kockázatot. A háta mögött azonban hosszú, fehér inges fiatalember állt. Az öregember meglepett mozdulatára azonnal visszarántotta a kezét, és némán meredt Manócskára. Egy ideig csak nézték egymást, végül a fiú mély levegőt vet, és eleinte akadozva, majd egyre folyékonyabban beszélt. Az öreg csavargó moccanni sem mert, a gyorsuló szóáradat a padhoz lapította. „Tájékoztatjuk, hogy 2003. július elsejétől minden számlás tarifacsomag havidíjának legalább a fele lebeszélhető. A minimum tarifacsomag esetén a díjmentes belföldi beszédhívás időtartama húsz percre emelkedik. Egyéb tarifacsomagok esetén továbbra is negyvenöt perc díjmentes belföldi hívást biztosítunk. Az egyes gomb megnyomásával további kedvezményeinkről kaphat információt. Amennyiben munkatársunkkal kíván beszélni, kérjük, nyomja meg a kettes gombot. Számlainformációhoz...” Manócska ekkor felpattant, és bal kezét elkínzott hátsójára szorítva üvölteni kezdett.

A parkban sétálók felkapták a fejüket, a templom oldalában heverésző hajléktalanok feltápászkodtak, és csodálkozva figyeltek, mert

Manócska híres volt a nyugalmáról, és még senki nem hallotta, hogy felemelte a hangját. Amikor egy zöldfülű télen ellopta a takaróját, az öreg csupán halkán figyelmeztette, hogy máskor ne tegyen ilyet. Szavainak néhány rúgással adott különös nyomatékot, és attól kezdve nem nyúltak a holmijához. Most mégis üvöltött, és az előtte álló vékony fiatalember kővé meredt az ijedtségtől. A fenyegetően közeledő hajléktalanok láttán végül észbe kapott és fejvesztve menekült, de még a metró mozgólépcsőjén is hallotta az öregember rekedt hangját, ahogy kidülledő szemmel, fuldokolva harsog.

A feltámadó szél végigsuhant a Moszkva téren, felmarkolta a járdaszélhez tapadt port, és a Városmajorra szórta. Esteledett.

Liget, 2003/7.

HORGAS JUDIT (1974, BUDAPEST) PRÓZAÍRÓ